

Dijagnostički kriteriji za istraživanje temporomandibularnih
poremećaja
DKI/TMP

Preveo
Dr. Robert Čelić
Sveučilište u Zagrebu

Suradnik
Dr. Nikša Dulčić
Sveučilište u Zagrebu

Prevedeno iz
Research Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders
Uredili: Samuel F. Dworkin, DDS, PhD and Linda LeResche, ScD
(vidi prijevode na različitim jezicima na website-u: RDC-TMDinternational.org)

Back-translation
Dr. Milica Julia Bago
Mrs. Ivana Škarpa Dulčić
University of Zagreb

Prihvaćeno 20. listopada, 2004

Research Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders
RDC/TMD

Translated by
Dr. Robert Čelić
University of Zagreb

Collaborator
Dr. Nikša Dulčić
University of Zagreb

Translated from
Research Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders
Edited by: Samuel F. Dworkin, DDS, PhD and Linda LeResche, ScD
(see Language Translations at website: RDC-TMDinternational.org)

Back-translation Team
Dr. Milica Julia Bago
Mrs. Ivana Škarpa Dulčić
University of Zagreb

Accepted October 20, 2004

Contents of this document:

1. Patient History Questionnaire	
2. RDC-TMD Clinical Examination Form	
3. Clinical Examination Specifications	
4. Scoring the Axis II	
-Scoring Graded Chronic Pain	
-Scoring the Distress Scale Items	
5. Jaw Limitation Checklist	
6. Verbal Instructions for Examiner	

ZAVOD ZA STOMATOLOŠKU PROTETIKU
ISTRAŽIVAČKA GRUPA ZA OROFACIJALNU BOL

DIJAGNOSTIČKI KRITERIJI ZA ISTRAŽIVANJE TEMPOROMANDIBULARNIH POREMEĆAJA (DKI/TMP)

**OS I: OBRASCI I SPECIFIKACIJE ZA KLINIČKO
FIZIKALNO ISPITIVANJE
INSTRUKCIJE ZA IZRAČUN I PROCJENU**

**OS II: BIOBIHEVIORALNI UPITNICI
INSTRUKCIJE ZA IZRAČUN I PROCJENU**

TABLICA SADRŽAJA

	STRANICA
Uvod	3
Dio 1 Primjena DKI standardnog protokola	
A. Upitnik o povijesti stanja	5-10
1.) Stupnjevana kronična bol:	
Pitanja 7-13	6
2.) Popis ograničenih funkcija donje čeljusti:	
Pitanja 19a-19l	8
3.) Depresija i nespecifični fizikalni simptomi:	
Pitanja 20a-20ff	8-9
4.) Demografske karakteristike:	
Pitanja 23-31	9-10
B. Kliničko ispitivanje	11-14
Dio 2 Specifikacije o kliničkom ispitivanju	16-21
Dio 3 Izračunavanje DKI	
A. Dijagnostički algoritmi osi I	23-27
B. Os II	
1.) Stupnjevana kronična bol	28
2.) Izračunavanje skala osi II	29

UVOD

DKI/TMP priručnik je suvremena verzija originalnog DKI/TMP protokola i pripremljen je kako bi omogućio kliničkim istraživačima pristup najmodernijoj verziji DKI/TMP.

DKI/TMP priručnik sadrži sve potrebne informacije da:

1. primjeni, izračuna i dobije DKI/TMP algoritam kliničke dijagnoze prema osi I
2. primjeni, izračuna i izvede DKI/TMP Osovine II procjenu mandibularne funkcije, psihološkog statusa i razine psihosocijalne nesposobnosti povezane s TMP* prema osi II.

Podrazumijeva se da DKI/TMP protokol predstavlja «protokol koji se razvija» sa snažnim i kontinuiranim istraživačkim nastojanjima posvećenim da se poboljša njegova pouzdanost, valjanost i klinička upotrebljivost.

***Zabilješka: Dio DKI/TMP osi II ovog priručnika uključuje ispravke iz originalne publikacije za izračun skala depresije i nespecifičnih fizikalnih simptoma. Dio 3 uključuje stranicu sažetka (Os II: izračunavanje skala) koja sadrži pitanja uključena u svaku skalu i empirijski izvedene smjernice za interpretaciju ovih skala na osnovu podataka US populacije.**

DIJAGNOSTIČKI KRITERIJI ZA ISTRAŽIVANJE
TEMPOROMANDIBULARNIH POREMEĆAJA

Dio 1

PRIMJENA DKI

Upitnik o povijesti stanja

Identifikacijski broj# _____

Datum: ____ ____ / ____ ____ / ____ ____

Molim Vas pročitajte svako pitanje i prikladno odgovorite. Za svako pitanje ispod zaokružite samo jedan odgovor.

1.	Možete li reći da je Vaše zdravlje općenito izvrsno, vrlo dobro, dobro, loše ili slabo?		
		Izvrсно	1
		Vrlo dobro	2
		Dobro	3
		Loše	4
		Slabo	5
2.	Možete li reći da je Vaše oralno zdravlje općenito izvrsno, vrlo dobro, dobro, loše ili slabo?		
		Izvrсно	1
		Vrlo dobro	2
		Dobro	3
		Loše	4
		Slabo	5
3.	Jeste li osjetili bol u području lica, čeljusti, sljepoočnice, ispred uha ili u uhu u zadnjih mjesec dana?		
		Ne	0
		Da	1

[Ako nije bilo boli u zadnjih mjesec dana, PRIJEĐITE na pitanje 14]

Ako jest,

- 4.a. Prije koliko godina se Vaša bol lica pojavila prvi put ?
 ____ ____ godina

[Ako je jedna godina ili više PRIJEĐITE na pitanje 5] [Ako je kraća od jedne godine, upišite 00]

- 4.b. Prije koliko mjeseci se Vaša bol lica pojavila prvi put ?
 ____ ____ mjeseci
5.	Je li vaša bol lica perzistentna, rekurentna ili se pojavila kao problem samo jedanput ?		
		Perzistentna	1
		Rekurentna	2
		Jedanput	3

6. Jeste li ikad išli kod liječnika, stomatologa, kiropraktičara ili drugih zdravstvenih profesionalaca zbog bolova u području lica?
	Ne	1
	Da, u zadnjih šest mjeseci	2
	Da, prije više od šest mjeseci	3

7. Kako biste ocijenili vašu bol u području lica na skali od 0 do 10 u ovom trenutku, tj. upravo sada, gdje je 0 «nema boli», a 10 «bol da gora ne može biti»?

Nema boli	Bol da gora ne može biti
0 1 2 3 4 5 6 7	8 9 10

8. U zadnjih šest mjeseci, koliko intenzivna je bila vaša najgora bol ocijenjena na skali od 0 do 10, gdje je 0 «nema boli», a 10 «bol da gora ne može biti»?

Nema boli	Bol da gora ne može biti
0 1 2 3 4 5 6 7	8 9 10

9. U zadnjih šest mjeseci, u prosjeku, koliko intenzivna je bila vaša najgora bol ocijenjena na skali od 0 do 10, gdje je 0 «nema boli», a 10 «bol da gora ne može biti»? [Tj. vaša uobičajna bol u vremenu kada ste bili osjetili bol].

Nema boli	Bol da gora ne može biti
0 1 2 3 4 5 6 7	8 9 10

10. Otprilike koliko dana u zadnjih šest mjeseci ste bili sprječeni u obavljanju vaših uobičajnih aktivnosti (posao, škola ili kućni poslovi) zbog boli u području lica?

DANI

11. U zadnjih šest mjeseci, koliko je bol u području lica ometala vaše dnevne aktivnosti ocijenjene na skali od 0 do 10, gdje je 0 «nema smetnji», a 10 «nesposobnost da se izvedu aktivnosti»?

Nema smetnji	Nesposobnost da se izvedu aktivnosti
0 1 2 3 4 5	6 7 8 9 10

12. U zadnjih šest mjeseci, koliko je bol u području lica izmijenila vašu sposobnost da sudjelujete u rekreacijskim, društvenim i obiteljskim aktivnostima, ocijenjene na skali od 0 do 10, gdje je 0 «nema smetnji», a 10 «nesposobnost da se izvedu aktivnosti»?

Nema smetnji	Nesposobnost da se izvedu aktivnosti
0 1 2 3 4 5	6 7 8 9 10

13. U zadnjih šest mjeseci, koliko je bol u području lica izmijenila vašu sposobnost da radite uključujući kućne poslove, ocijenjene na skali od 0 do 10, gdje je 0 «nema smetnji», a 10 «nesposobnost da se izvedu aktivnosti»?

Nema smetnji	Nesposobnost da se izvedu aktivnosti
0 1 2 3 4 5	6 7 8 9 10

- 14.a. Jeste li ikad imali vašu čeljust blokiranu ili zakočenu tako da se nije mogla otvoriti svaki put ?
	Ne	0
	Da	1

[Ako nije bilo problema pri svakom otvaranju, PRIJEDITE na pitanje 15]**Ako jeste,**

14.b.	Je li ovo ograničenje u otvaranju usta bilo izraženo dovoljno da ometa vašu sposobnost da jedete ?	Ne	0	Da	1
15.	a. Da li vaša čeljust škljocne kada otvarate ili zatvarate usta ili kada žvačete?	Ne	0	Da	1
	b. Da li vaša čeljust čini zvukove škripanja kada otvarate ili zatvarate usta ili kada žvačete?	Ne	0	Da	1
	c. Je li vam itko rekao ili ste primijetili da škripite zubima ili stiskate svoju čeljust dok spavate noću?	Ne	0	Da	1
	d. Tijekom dana, da li škripite svojim zubima ili stišćete svoju čeljust?	Ne	0	Da	1
	e. Da li vas boli čeljust ili osjećate ukočenost kada se probudite ujutro?	Ne	0	Da	1
	f. Imate li zvukove ili zvonjavu u vašim ušima?	Ne	0	Da	1
	g. Osjećate li da je vaš zagriz neudoban ili neobičan?	Ne	0	Da	1
16.a.	Jeste li imali reumatoidni artritis, lupus ili druge sistemske artritičke bolesti?	Ne	0	Da	1
16.b.	Da li znate bilo koga u vašoj obitelji tko je bolovao od ovih bolesti?	Ne	0	Da	1
16.c.	Jeste li imali ili imate li druge natečene ili bolne zglobove u tijelu osim čeljusnih zglobova blizu vaših ušiju?	Ne	0	Da	1

[Ako nema natečenih i bolnih zglobova, PRIJEDITE na pitanje 17.a.]**Ako imate,**

16.d.	Je li to perzistentna bol koja traje najmanje jednu godinu?	Ne	0	Da	1
17.a.	Jeste li imali novije ozljede lica ili čeljusti?	Ne	0	Da	1

[Ako nema novijih ozljeda, PRIJEDITE na pitanje 18]**Ako ima,**

17.b.	Jeste li imali bol u čeljusti prije ozljede?	Ne	0				
		Da	1				
18.	Tijekom zadnjih šest mjeseci jeste li imali problem s glavoboljama ili migrenama?	Ne	0				
		Da	1				
19.	Koje aktivnosti vaši trenutni čeljusni problemi sprječavaju ili ograničavaju da ih izvršite?						
a.	Žvakanje	Ne	0	g.	Seksualna aktivnost	Ne	0
		Da	1			Da	1
b.	Pijenje	Ne	0	h.	Pranje zubi ili lica	Ne	0
		Da	1			Da	1
c.	Vježbanje	Ne	0	i.	Zijevanje	Ne	0
		Da	1			Da	1
d.	Jedenje tvrde hrane	Ne	0	j.	Gutanje	Ne	0
		Da	1			Da	1
e.	Jedenje meke hrane	Ne	0	k.	Pričanje	Ne	0
		Da	1			Da	1
f.	Smješanje/smijanje	Ne	0	l.	Vaš uobičajan izraz lica	Ne	0
		Da	1			Da	1
20.	U posljednjih mjesec dana koliko ste bili poremećeni....?						

	Nimalo	Malo	Umjeren	Podosta	Izrazito
a. Glavobolje	0	1	2	3	4
b. Gubitak seksualnog interesa/ugode	0	1	2	3	4
c. Slabost ili vrtoglavica	0	1	2	3	4
d. Bolovi u području srca ili grudi	0	1	2	3	4
e. Osjećaj manjka energije ili usporenost	0	1	2	3	4
f. Primisli o smrti ili umiranju	0	1	2	3	4
g. Slab apetit	0	1	2	3	4
h. Lako zaplačete	0	1	2	3	4
i. Okrivljujete sebe zbog primisli	0	1	2	3	4
j. Bolovi u donjem dijelu leđa	0	1	2	3	4
k. Osjećaj usamljenosti	0	1	2	3	4
l. Osjećaj depresije	0	1	2	3	4
m. Brinete se previše	0	1	2	3	4
n. Osjećaj nezainteresiranosti	0	1	2	3	4
o. Mučnina ili problemi sa stomakom	0	1	2	3	4

		Nima lo	Malo	Umje reno	Podo sta	Izra zito
p.	Osjetljivost vaših mišića	0	1	2	3	4
q.	Problemi pri uspavlivanju	0	1	2	3	4
r.	Problemi s disanjem (ostajete bez daha)	0	1	2	3	4
s.	Topli ili hladni vremenski periodi	0	1	2	3	4
t.	Ukočenost ili trešenje u dijelovima tijela	0	1	2	3	4
u.	Stegnuto grlo (knedla u grlu)	0	1	2	3	4
v.	Osjećaj beznadnosti oko budućnosti	0	1	2	3	4
w.	Osjećaj slabosti u dijelovima vašeg tijela	0	1	2	3	4
x.	Osjećaj težine u rukama ili nogama	0	1	2	3	4
y.	Primisli o završetku života	0	1	2	3	4
z.	Prežderavanje	0	1	2	3	4
aa.	Buđenje u rano jutro	0	1	2	3	4
bb.	San koji je nemiran ili isprekidan	0	1	2	3	4
cc.	Osjećaj da vam je sve napor	0	1	2	3	4
dd.	Osjećaji bezvrijednosti	0	1	2	3	4
ee.	Osjećaj uhvaćenosti u zamku	0	1	2	3	4
ff.	Osjećaji krivnje	0	1	2	3	4

21. Što mislite, koliko brige posvećujete u očuvanju vašeg zdravlja ukupno?

Izvršno	1
Vrlo dobro	2
Dobro	3
Loše	4
Slabo	5

22. Što mislite, koliko brige posvećujete u očuvanju vašeg oralnog zdravlja ukupno?

Izvršno	1
Vrlo dobro	2
Dobro	3
Loše	4
Slabo	5

23. Kada ste rođeni? Dan ___ ___ Mjesec ___ ___ Godina ___ ___

24. Jeste li muško ili žensko?

Muško	1
Žensko	2

25. Koja od sljedećih skupina najbolje prikazuje vašu rasu?
	Bijelci	1
	Drugi	2
	molim specificirajte _____	
26. Da li neka od ovih skupina pripada vašem nacionalnom podrijetlu ili precima?
Hrvat	1	Albanac	5
Srbin	2	Crnogorac	6
Bošnjak	3	Židov	7
Slovenac	4	Ostali	8
27. Koji je najveći stupanj ili godina školovanja koji ste završili?
Nikad pohađao ili vrtić	00							
Osnovna škola	1	2	3	4	5	6	7	8
Srednja škola	9	10	11	12				
Fakultet	13	14	15	16	17	18+		
28. Tijekom zadnja 2 tjedna, jeste li radili na poslu/biznis ne računajući posao oko kuće (neplaćeni poslovi na obiteljskoj farmi/biznis)?
	Da	1
	Ne	2
29. Jeste li oženjeni, udovica/udovac, rastavljeni, razdvojeni ili nikad niste bili oženjeni?
	Oženjeni supružnici u domaćinstvu	1
	Oženjeni supružnici ali ne žive u domaćinstvu	2
	Udovica/udovac	3
	Rastavljeni	4
	Razdvojeni	5
	Nikad oženjeni	6
30. Što od sljedećeg najbolje predstavlja vaše ukupne združene kućne prihode tijekom zadnjih 12 mjeseci?
___ \$0-\$14,999	___ \$25,000-\$34,999	___ \$50,000 ili više
___ \$15,000-\$24,999	___ \$35,000-\$49,999	
31. Koji je vaš nacionalni poštanski broj (5 brojeva)? _ _ _ _ _

DIJAGNOSTIČKI KRITERIJI ISTRAŽIVANJA OBRAZAC ZA KLINIČKO ISPITIVANJE TMP

Identifikacijski broj# _____

Datum: ___ ___ / ___ ___ / ___ ___

1. Osjećate li bol u području lica na desnoj, lijevoj ili obje strane ?	Nema boli	0
	Desno	1
	Lijevo	2
	Obje strane	3

2. Pokažite područja gdje osjećate bol?		<u>Desno</u>		<u>Lijevo</u>	
	Nema boli	0	Nema boli	0	
	Čeljusni zglob	1	Čeljusni zglob	1	
	Mišići	2	Mišići	2	
	Oboje	3	Oboje	3	

[Ispitivač pregledava područja na ispitaniku, ako nije jasno da li bol dolazi iz zgloba ili mišića]

3. Oblik otvaranja	Ravno	0
	Desna lateralna devijacija (neispravljena)	1
	Desna ispravljena («S») devijacija	2
	Lijeve lateralna devijacija (neispravljena)	3
	Lijeve ispravljena («S») devijacija	4
	Drugi oblici	5
	Tip _____
(specificirajte)	

4. Vertikalna veličina kretnje	Korišten gornji sjekutić	8
		9

a. Neasistirano otvaranje usta bez boli	__mm	BOL NA DESNOJ STRANI	BOL NA LIJEVOJ STRANI
		<u>Nema</u> <u>Mišić</u> <u>Zglob</u> <u>Oboje</u>	<u>Nema</u> <u>Mišić</u> <u>Zglob</u> <u>Oboje</u>
b. Maksimalno neasistirano otvaranje	__mm	0 1 2 3	0 1 2 3
c. Maksimalno asistirano otvaranje	__mm	0 1 2 3	0 1 2 3
d. Vertikalni prijeklop sjekutića	__mm		

5. Zglobni zvukovi (palpacija)

		<u>DESNO</u>	<u>LIJEVO</u>
a. Otvaranje	Nema	0	0
	Škljocaj	1	1
	Grubi krepitus	2	2
	Finu krepitus	3	3
	Mjerenje škljocaja pri otvaranju usta	___ ___mm	___ ___mm
b. Zatvaranje	Nema	0	0
	Škljocaj	1	1
	Grubi krepitus	2	2
	Finu krepitus	3	3
	Mjerenje škljocaja pri zatvaranju usta	___ ___mm	___ ___mm
c. Recipročni škljocaj koji nestaje pri protruzijskom otvaranju	Ne	0	0
	Da	1	1
	NA	8	8

6. Ekskurzijske kretnje

	BOL NA DESNOJ STRANI				BOL NA LIJEVOJ STRANI			
	<u>Nema</u>	<u>Mišić</u>	<u>Zglob</u>	<u>Oboje</u>	<u>Nema</u>	<u>Mišić</u>	<u>Zglob</u>	<u>Oboje</u>
a. Desna lateralna kretnja __ mm	0	1	2	3	0	1	2	3
b. Lijeva lateralna kretnja __ mm	0	1	2	3	0	1	2	3
c. Protruzijska kretnja __ mm	0	1	2	3	0	1	2	3
	DESNO				LIJEVO			
d. Devijacija sredine __ mm	1				2			
	1				8			

7. Zglobni zvukovi pri kretnjama donje čeljusti

Desni zvukovi:	<u>Nema</u>	<u>Škljocaj</u>	<u>Grubi krepitus</u>	<u>Fini krepitus</u>
Desna lateralna kretanja	0	1	2	3
Lijeva lateralna kretanja	0	1	2	3
Protruzijska kretanja	0	1	2	3

Lijevi zvukovi:	<u>Nema</u>	<u>Škljocaj</u>	<u>Grubi krepitus</u>	<u>Fini krepitus</u>
Desna lateralna kretanja	0	1	2	3
Lijeva lateralna kretanja	0	1	2	3
Protruzijska kretanja	0	1	2	3

SMJERNICE ZA PITANJA 8-10

Ispitivač će palpirati (dodirivanjem) različita područja vašeg lica, glave i vrata. Željeli bismo da ukažete ako ne osjećate bol ili samo osjećate pritisak (0) ili osjećate bol (1 – 3). Molim vas ocijenite kako osjećate bol prilikom palpacije u skladu sa skalom. Zaokružite broj koji odgovara iznosu boli koje osjećate. Željeli bismo da učinite odvojeno ocijenjivanje za palpaciju na lijevoj i desnoj strani.

0 = Nema boli/samo pritisak

1 = Blaga bol

2 = Umjerena bol

3 = Izrazita bol

8.		Ekstraoralna mišićna bol prilikom palpacije							
		DESNO				LIJEVO			
a.	Temporalis (stražnji dio) «pozadina sljepoočnice»	0	1	2	3	0	1	2	3
b.	Temporalis (srednji dio) «sredina sljepoočnice»	0	1	2	3	0	1	2	3
c.	Temporalis (prednji dio) «prednjica sljepoočnice»	0	1	2	3	0	1	2	3
d.	Maseter (površinski dio) «obraz/jagodična kost»	0	1	2	3	0	1	2	3
e.	Maseter (srednji dio) «obraz/strana lica»	0	1	2	3	0	1	2	3
f.	Maseter (duboki dio) «obraz/linija čeljusti»	0	1	2	3	0	1	2	3
g.	Stražnja mandibularna regija (stlohioid/stražnja digastrična regija) "čeljust/regija ždrijela"	0	1	2	3	0	1	2	3
h.	Submandibularna regija (medijalni pterigoid/suprahoid/prednja digastrična regija) "pod bradom"	0	1	2	3	0	1	2	3

9.		Bol u čeljusnom zglobu prilikom palpacije							
		DESNO				LIJEVO			
a.	Lateralni pol «izvana»	0	1	2	3	0	1	2	3
b.	Stražnji pričvrstak «unutar uha»	0	1	2	3	0	1	2	3

10.		Intraoralna mišićna bol prilikom palpacije							
		DESNO				LIJEVO			
a.	Područje lateralnog pterigoida «iza gornjih kutnjaka»	0	1	2	3	0	1	2	3
b.	Tetiva temporalis «tetiva»	0	1	2	3	0	1	2	3

Dio 2

KLINIČKO ISPITIVANJE SPECIFIKACIJE

DIJAGNOSTIČKI KRITERIJI ZA ISTRAŽIVANJE TMP

Specifikacije za kliničko ispitivanje

A. OPĆE SMJERNICE ZA ISPITIVANJE

1. Svaki upitnik i pitanja ispitivanja moraju se ispuniti, osim ako ispitanik odbija ili je nesposoban surađivati. U tom slučaju, upišite «IO» (ispitanik odbija) velikim slovima uz pitanje u upitniku i zabilježite zašto ispitanik odbija ili ne može odgovoriti na pitanje.
2. Sva mjerenja bit će provedena na čeljusnim mišićima u pasivnom stanju, osim ako se u ispitivanju ne navodi drukčije. Zglobovi i mišići ne smiju primati dodatnu težinu ili pritisak u bilo kojem trenutku.
3. Sva mjerenja u milimetrima biti će zabilježena s jednom ili dvije brojke. Ako se dvije brojke očitavaju kao samo jedan broj, ispred ide s nulom. Ako je mjerenje između dvije vrijednosti milimetra, zabilježite manju vrijednost.
4. Ispitanici će sjesti u stolac približno pod 90 stupnjeva u odnosu na ispitivača.
5. Ispitivači nose rukavice tijekom ispitivanja.
6. Ispitanici s protezama ispitivati će se s protezama u svojim ustima, osim ako ih je nužno ukloniti zbog promatranja sluznice i gingive te izvođenja intraoralne palpacije. Nagrizne ploče i druge naprave koje ne nadomještaju zube uklanjaju se tijekom ispitivanja.
7. Ako ispitanik ima bradu, ogrlicu oko vrata ili bilo koju drugu moguću fizičku zapreku koja može ometati palpaciju mišića i čeljusnih zglobova, ukažite na to.
8. Provedite postupke ispitivanja u nizu kako je navedeno u obrascu i zabilježite sva mjerenja na prikladnim mjestima u specificiranom obrascu.
9. Pitanja 4.d vertikalni incizalni prijeklop i 6.d devijacija sredine zubnih lukova uključena su, tako da ispravke za mjerenja u pitanjima 4 i 6, pojedinačno, mogu se učiniti da bi se odredile stvarne vrijednosti otvaranja i ekscurzijskih kretnji. Za pitanja 4.a do 4.c, iznos vertikalnog incizalnog prijeklopa (4.d) treba se dodati za svako mjerenje kako bi se odredio stvaran iznos otvaranja. Za pitanja 6.a i 6.b, ako je devijacija sredine (6.d) veća od 0, ovo mjerenje treba nadodati jednoj strani lateralne kretnje, a oduzeti od druge strane.
Na primjer: Ako ispitanik ima devijaciju od 2 mm u desno, onda oduzmete 2 mm od izmjerene vrijednosti desne lateralne kretnje i dodajte 2 mm izmjerenoj lijevoj lateralnoj kretnji.

Zabilješka. Budući da dijagnostički kriteriji za istraživanje zahtjevaju samoizvješće o lokaciji boli (pitanja ispitivanja 1 i 2) verificirana od strane ispitivača, ova pitanja bila su premještena iz upitnika o povijesti stanja u ispitivanje. To će osigurati mogućnost ispitivaču da pouzdano potvrdi tip i lokaciju boli.

B. ISPITIVANJE

1. **Zaokružite prikladan odgovor.** Ako ispitanik ukazuje na bol između lijeve i desne strane, zabilježite kao «oboje».
2. **Zaokružite prikladan odgovor.** Ako je ispitivač nesiguran da li ispitanik pokazuje zglob ili mišić, pritisnite na područje što polaganije možete kako bi ispravno ustanovili anatomske područje. Npr. ako ispitanik pokazuje na bol u zglobovima, a ispitivač pronađe bol u mišiću, zabilježiti će se ispitivačevi nalazi.

3. **Oblik otvaranja.** Opće upute: Tražite od ispitanika da smjesti donju čeljust u njemu udoban položaj. («Postavite svoju donju čeljust u udoban položaj sa zubima koji se lagano dodiruju»). Postavite svoj palac pod ispitanikovu donju usnu tako da usna otkriva donje zube. To će olakšati promatranje devijacije sredine zubnih lukova. Recite ispitaniku da otvori usta što je više moguće, čak ako ona/on osjeća bol («Volio bih da otvorite usta što je više moguće, čak ako je malo bolno»). Ako je stupanj devijacije nejasan, onda koristite milimetarsko ravnalo koje se vertikalno postavlja između procjepa središnjih gornjih i donjih sjekutića (ili označite donji sjekutić ako se sredine ne poklapaju) poput orijentira. Recite ispitaniku da otvori usta tri puta. Ako ispitanik pokazuje više od jednog oblika otvaranja, onda recite ispitaniku da ponovi tri otvaranja, a rezultat se bilježi u skladu sa sljedećim kriterijima (*zabilješka*: procjenjeni su samo oblici otvaranja):
 - a. *Ravno.* Ako ne postoji uočljiva devijacija pri otvaranju.
 - b. *Lateralna devijacija u desno ili u lijevo.* Za devijacije koje su vizualno uočljive prema jednoj strani pri maksimalnom otvaranju, odredite prema kojoj strani ispitanikovog lica ide devijacija i zabilježite prema tome.
 - c. *Ispravljena devijacija («S» devijacija):* Ispitanik pokazuje znatnu devijaciju u desnu ili lijevu stranu, ali se ispravlja prema sredini prije ili neposredno prije dosezanja maksimalnog neasistirano otvaranja usta.
 - d. *Drugi oblici:* Ispitanik pokazuje isprekidano otvaranje (ne glatko i kontinuirano) ili ima otvaranje drukčije od onih ponuđenih; zabilježite to i tip devijacije. Ako ispitanik ima više od jednog oblika otvaranja, koristite ovu kategoriju i zapišite «više od jedne».

4. **Vertikalna veličina kretnje donje čeljusti.** Ako ispitanik nosi potpunu protezu ili djelomičnu protezu, i labava je, pritisnite ju nasuprot grebena za sva mjerenja otvaranja.
 - a. *Neasistirano otvaranje bez boli.*
 - i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da postavi donju čeljust u udoban položaj. («Postavite svoju čeljust u udoban položaj»). Recite ispitaniku da otvori usta što je više moguće (neasistirano), bez da osjeti bilo kakvu bol. («Volio bih da otvorite usta što je više moguće, a da ne osjetite bol»). Stavite rub milimetarskog ravnala na incizalni rub gornjeg središnjeg sjekutića koji je najokomitije orijentiran i izmjerite okomito do labioincizalnog ruba suprotnog donjeg središnjeg sjekutića te zabilježite ovo mjerenje. Upišite u obrazac koji gornji središnji sjekutić je odabran. Ako je ispitanik otvorio usta manje od 30 mm, da bi shvatili zašto, ponovite otvaranje. Ako drugo otvaranje je i dalje manje od 30 mm, zabilježite to mjerenje.
 - b. *Maksimalno neasistirano otvaranje.*
 - i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da postavi donju čeljust u udoban položaj. («Smjestite svoju čeljust u udoban položaj»). Potom recite ispitaniku da otvori usta što je više moguće, čak ako ona/on osjeti bol. («Volio bih da otvorite usta što je više moguće, čak ako je pomalo neugodno»). Stavite rub milimetarskog ravnala na incizalni rub gornjeg središnjeg sjekutića koji je najokomitije orijentiran i izmjerite okomito do labioincizalnog ruba suprotnog donjeg središnjeg sjekutića; zabilježite ovo mjerenje.
 - ii. *Bol.* Pitajte ispitanika da li su ona/on osjetili bol pri maksimalnom neasistirano otvaranju usta. («Kada ste otvorili usta, jeste li osjetili bol»). Zabilježite jesu li ili nisu osjetili bol te lokaciju. Lokacija se bilježi na dva načina: na lijevoj i/ili desnoj strani i posebice da li postoji ili ne bol u čeljusnom zglobu. Dva upisa se zahtjevaju za pitanja 4b i 4c da bi se procijenila bol: zabilježite stranu boli kao «Nema» (0), «Desno» (1), «Lijevo» (2), ili

«Obostrano» (3). Također zabilježite ako je bol u čeljusnom zglobu «Prisutna» (1) ili «Odsutna» (0). Ako ispitanik ne osjeća bol, zaokružite «NA» (9) za lokaciju. Ako on/ona ukazuju na pritisak ili napetost, zabilježite «Nema».

c. *Maksimalno asistirano otvaranja.*

- i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da smjesti donju čeljust u udoban položaj. («Smjestite svoju čeljust u udoban položaj»). Potom recite ispitaniku da otvori usta što je više moguće, čak ako on/ona osjeti bol. («Volio bih da otvorite usta što je više moguće, čak ako je pomalo neugodno»). Nakon što je ispitanik otvorio široko usta, postavite svoj palac na ispitanikove gornje središnje sjekutiće te prebacite svoj kažiprst preko ispitanikovih donjih središnjih sjekutića. Iz tog položaja dobit ćete snagu poluge potrebnu da prisilite ispitanika da otvori usta što više. Koristite umjeren pritisak, ali ne forsirajte otvaranje usta. («Provjerio bih, ako mogu pritisnuti vašu čeljust malo jače, zaustavit ću se ako podignete svoju ruku»). Izmjerite okomito od labioincizalnog ruba istog gornjeg središnjeg sjekutića kao prije do labioincizalnog ruba donjeg središnjeg sjekutića s milimetarskim ravnalom; zabilježite mjerenje.
- ii. *Bol.* Zabilježite da li je ili nije ispitanik osjetio bol i lokaciju. («Jeste li osjetili bol kad sam pokušao svojim prstima otvoriti što više usta?»). Zabilježite lokacije boli kao kod maksimalnog neasistirano otvaranja. Ako oni prikazuju osjećaj pritiska ili napetosti, zabilježite «Nema».

- d. *Vertikalni incizalni prijeklop.* Recite pacijentu da zatvori usta i spoji zubi potpuno. S olovkom ili noktom, označite liniju gdje incizalni rub istog gornjeg središnjeg sjekutića, korištenog prije za mjerenja, preklapa donji sjekutić. Izmjerite razliku od ruba donjeg sjekutića do označene linije i zabilježite mjerenje.

5. Zvukovi čeljusnog zgloba prilikom palpacije tijekom vertikalne kretnje.

Opće upute: Ispitanici će ukazati na postojanje ili odsutnost zvukova; ako su prisutni, ispitivači će zabilježiti *tip* opaženog zvuka.

Postavite lijevi kažiprst preko ispitanikova desnog čeljusnog zgloba, a desni kažiprst preko lijevog čeljusnog zgloba (preaurikularno područje). Jagodica desnog prsta postavljena je ispred tragusa uha. Recite ispitaniku da polagano otvara usta što više može, čak ako otvaranje izaziva bol. Svakim zatvaranjem treba dovesti zube u maksimalnu interkuspidaciju. Recite ispitaniku: «Dok moji prsti stoje preko vaših zglobova, želio bih da otvorite lagano usta što više možete, a onda zatvorite usta tako da vam se zubi potpuno spoje». Recite ispitaniku da tri puta otvori i zatvori usta. Zabilježite akciju/zvuk koji zglob stvara pri otvaranju ili zatvaranju što je detektirano palpacijom i opisano ispod:

a. *Definicije zvukova*

0 = *Nema.*

1 = *Škljocaj.* Jasan zvuk, kratak i vrlo ograničenog trajanja, s jasnim početkom i krajem, koji obično zvuči kao «škljocaj». Zaokružite ovu stavku samo ako je škljocaj ponovljiv u dva od tri otvaranja/zatvaranja.

2 = *Grubo škripanje.* Zvuk koji je kontinuiran kroz duži period čeljusne kretnje. Nije kratak poput škljocaja ili praska, zvuk može stvarati preklapajuće kontinuirane zvukove. Ovaj zvuk nije prigušen; to je zvuk kosti koja gnječi drugu kost ili poput trljanja kamena o kamen.

3 = *Fino škripanje.* Zvuk finog škripanja kontinuiran je kroz duži period čeljusne kretnje pri otvaranju ili zatvaranju. Nije kratak poput škljocaja, zvuk može stvarati

preklapajuće kontinuirane zvukove. Može se opisati poput zvuka trljanja ili pucketanja na hrapavoj površini.

- b. *Bilježenje zvuka škljocanja.* Budući da mnogi od sljedećih tipova zvukova nisu relevantni za specifične dijagnostičke kriterije, ova iscrpljujuća lista definicija omogućuje da se bolje prikažu kako tipovi zglobnog zvuka koji zadovoljavaju DKl kriterije se mogu razlikovati od drugih zvukova.
- i. *Ponovljiv škljocaj pri otvaranju.* Ako se kod otvaranja i zatvaranja iz maksimalne interkupidacije škljocaj zabilježi u dvije od tri kretnje otvaranja, zabilježite ga kao pozitivan škljocaj pri otvaranju.
 - ii. *Ponovljiv škljocaj pri zatvaranju.* Škljocaj je prisutan u dva od tri zatvaranja.
 - iii. *Ponovljiv recipročan škljocaj.* Ovaj zvuk određen je milimetarskim mjerenjem škljocaja prilikom otvaranja i zatvaranja te eliminacijom oba škljocaja kada ispitanik otvara i zatvara usta u protruzijskom položaju. S milimetraskim ravnalom, izmjerite interincizalni razmak u kojem se čuo prvi škljocaj pri otvaranju i zatvaranju. Izmjerite od labioincizalne udubine gornjeg središnjeg sjekutića, kao u točki 4, do labioincizalne udubine suprotnog donjeg sjekutića. Ako škljocanje prestane i zbog toga nije mjerljivo, ostavite prostor ____ neispunjenim. (Kompjuterske analize će ukazati da se ne radi o recipročnom škljocaju, čak ako je škljocaj bio prisutan, nije se zadržao). Procjena eliminacije škljocaja pri protruzijskom otvaranju traženjem od ispitanika da prvo maksimalno protrudira čeljust. Potom recite ispitaniku da otvara i zatvara usta iz tog protruzijskog položaja. Škljocaj pri otvaranju i zatvaranju normalno će nestati. Zaokružite «Da» (1) ako se škljocaj može eliminirati kada je čeljust otvorena ili zatvorena u protruzijskom ili što anteriornijem čeljusnom položaju. Ako škljocaj nije eliminiran, zabilježite «Ne» (0). Ako kod ispitanika izostane ponovljiv škljocaj pri otvaranju ili ponovljiv škljocaj pri zatvaranju, zaokružite «NA» (9).
 - iv. *Nereproducibilan (neponovljiv) škljocaj* (ne bilježi se). Neponovljiv škljocaj je prisutan ako se je zvuk pojavio samo periodično tijekom otvaranja ili zatvaranja; ne može se ponoviti najmanje u dvije od tri potpune kretnje donje čeljusti. Više od jednog zvuka može se zaokružiti ukupno za otvaranje (a) i zatvaranje (b). Ako je zaokruženo «Nema» (0), nijedan drugi odgovor ne može se zaokružiti.

6. Ekskurzijske kretnje donje čeljusti

a. Desna lateralna kretnja

- i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da lagano otvori usta i pomakne donju čeljust što je dalje moguće u desnu stranu, čak ako mu to stvara neugodu. Ako je potrebno, ponovite kretnju. (Primjer: «Pomaknite svoju čeljust što je više moguće u desno, čak ako vam je neugodno, a potom vratite svoju čeljust natrag u njezin normalan položaj. Pomaknite svoju čeljust ponovno natrag u desno»). Sa zubima lagano odvojenim, rabite milimetarsko ravnalo da bi izmjerili od labioincizalnog procjepa između gornjih središnjim sjekutića do labioincizalnog procjepa donjih sjekutića; zabilježite mjerenje.
- ii. *Bol.* Pitajte ispitanika/icu je li osjetio/la bol. Zabilježite da li ili ne ispitanik osjetio bol te lokaciju. Lokacija se bilježi na dva načina: na lijevoj i/ili desnoj strani i posebice da li postoji ili ne bol u čeljusnom zglobu. Dva upisa se zahtjevaju za pitanja 6a do 6c kako bi se procijenila bol:

zabilježite stranu boli kao «Nema» (0), «Desno» (1), «Lijevo» (2), ili «Obostrano» (3). Također zabilježite ako je bol u čeljusnom zglobu «Prisutna» (1) ili «Odsutna» (0). Ako je ispitanik ukazivao na osjećaj pritiska ili napetosti, zabilježite «Nema».

b. *Lijeve lateralna kretnja*

- i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da pomakne donju čeljust što je više moguće u stranu (lijevu). («Želio bih da pomaknete svoju čeljust što je više moguće u suprotnu strani te je onda vratite u njezin normalan položaj»). Zabilježite ovo mjerenje na isti način kao za desnu kretnju.
- ii. *Bol.* Pitajte ispitanika/icu je li osjetio/la bol. Zabilježite da li ili ne ispitanik je osjetio bol te lokaciju. («Jeste li osjetili bol kada ste pomaknuli čeljust u stranu?»). Zabilježite lokaciju boli kao u desnoj lateralnoj kretnji. Ako ispitanik ukazuje na osjećaj pritiska ili napetosti, zabilježite «Nema».

c. *Protruzijska kretnja*

- i. *Postupak mjerenja.* Recite ispitaniku da lagano otvori i protrudira donju čeljust. («Kližite svojom čeljusti ravno prema naprijed što više možete, čak ako osjetite nelagodu»). Ako ispitanik ima dubok zagriz, recite mu/njoj da jače otvori kako bi mogao/la protrudirati bez interferiranja s gornjim sjekutićima.
- ii. *Bol.* Pitajte ispitanika/icu je li osjetio/la bol. Zabilježite da li ili ne ispitanik je osjetio bol te lokaciju. («Jeste li osjetili bol kada ste pomaknuli svoju čeljust naprijed?»). Zabilježite lokaciju boli kao u desnoj lateralnoj kretnji. Ako ispitanik ukazuje na osjećaj pritiska ili napetosti, zabilježite «Nema».

- d. *Devijacija sredine.* Ako incizalni procjepi gornjih i donjih sjekutića se ne podudaraju okomito, odredite vodoravnu razliku između dva procjeka kada ispitanik spoji zube. Izmjerite u milimetrima koliko je udaljen procjep između donjih središnjih sjekutića od procjeka gornjih središnjih sjekutića i na kojoj strani ispitanika je smješten procjep na donjim sjekutićima. Ako je devijacija sredine manja od 1 mm ili ne postoji devijacija, upišite «00».

7. Zvukovi čeljusnog zgloba prilikom palpacije tijekom lateralnih i protruzijske kretnje

a. *Definicija zvukova* (Vidi točku 5).

b. *Bilježenje (rezultat) škljocanja*

- i. *Ponovljiv laterotruzijski i protruzijski škljocaj.* Događa se kada čeljusni zglob očituje škljocajem u dvije od tri laterotruzijske ili protruzijske kretnje donje čeljusti.
- ii. *Nereproducibilni (neponovljiv) laterotruzijski i protruzijski škljocaji.* Neponovljiv škljocaj je prisutan ako se škljocaj pokazuje samo periodično tijekom laterotruzijskih i protruzijskih kretnji, ali se ne može ponoviti u najmanje dvije od tri kretnje. Ne bilježi se.

C. OPĆE UPUTE ZA PALPACIJU MIŠIĆA I ČELJUSNIH ZGLOBOVA NA OSJETLJIVOST

1. Ispitivanje mišića i zglobnih čahura na osjetljivost zahtjevaju da pritisnete na posebna mjesta rabeći vrhove prstiju kažiprsta i trećeg prsta ili lopatičaste jagodice distalne falange kažiprsta samo sa standardiziranim pritiskom, kako

slijedi: palpacije će biti učinjene s 2 funte (lbs) pritiska za ekstraoralne mišiće, (1 funta (453.59 g) pritiska za stražnju mandibularnu regiju i submandibularnu regiju) 1 funta pritiska na čeljusne zglobove i intraoralne mišiće. Palpirajte mišiće, dok suprotnu ruku rabite da bi poduprli glavu i omogućili stabilnost. Ispitanikova donja čeljust mora biti u položaju mirovanja, zubi se ne dodiruju. Palpirajte dok su mišići u pasivnom stanju. Ako je potrebno, neka ispitanik lagano stisne zube, a potom opusti donju čeljust kako bi ustanovili i osigurali palpaciju točnih mišićnih mjesta. («Pritisnut ću na određena mjesta na mišićima. Želio bih da stisnete vaše zube lagano, a poslije ih opustite te zadržite svoje zube lagano odvojenim»). Prvo locirajte mjesto palpacije koristeći opisane orijentire i onda pritisnite. Budući da je mjesto maksimalne osjetljivosti lokalizirano te se može razlikovati od ispitanika do ispitanika, važno je pritisnuti u više područja u specifičnoj regiji kako bi se odredila osjetljivost, ako postoji. Prije početka palpacije recite: «U sljedećem dijelu ispitivanja, željeli bismo da registrirate osjećate li bol ili pritisak kada palpiram ili pritišćem na određene dijelove vaše glave i lica». Recite ispitaniku da se izjasni ako je palpacija boli (bolna) ili osjeća pritisak. Ako boli, pitajte ispitanika da kaže je li bol blaga, umjerena ili izrazita. Bilo kakav dvojbjen odgovor ili pojavu pritiska zabilježite samo kao «Nema boli».

2. Opis specifičnih ekstraoralnih mišićnih mjesta (pritisak prsta ≈ 900 g).

- a. *Temporalis (stražnji dio)*. Palpirajte stražnja vlakna mišića iza ušiju do izravno iznad ušiju. Recite ispitaniku da stisne, a potom opusti zube kako bi se pomoglo u lociranju mišića. Vodite prste prema ispitanikovu licu (medijalno) do prednje granice uha.
- b. *Temporalis (srednji dio)*. Palpirajte vlakna u udubini oko 4 - 5 cm lateralno od lateralne granice obrve.
- c. *Temporalis (prednji dio)*. Palpirajte vlakna preko infraorbitalne fose, neposredno iznad zigomatičnog nastavka. Recite ispitaniku da stisne i opusti zube kako bi se pomoglo u lociranju mišića.
- d. *Polazište masetera*. Recite ispitaniku da prvo stisne onda razdvoji zube i promatrajte lokaciju masetera. Palpirajte polazište mišića koji počinje u području 1 cm neposredno ispred čeljusnog zgloba i neposredno ispod zigomatičnog luka te palpirajte anteriorno do granice mišića.
- e. *Tijelo masetera*. Počnite upravo ispod zigomatičnog nastavka na prednjoj granici mišića. Palpirajte od tog mjesta prema dolje i natrag do kuta donje čeljusti preko područja površine dva prsta širokog.
- f. *Hvatište masetera*. Palpirajte područje 1 cm iznad i ispred kuta donje čeljusti.
- g. *Stražnja mandibularna regija (Stilohoid/stražnji digastrikus)*. Recite ispitaniku da malo zabaci glavu prema natrag. Locirajte područje između hvatišta sternokleidomastoida i stražnje granice donje čeljusti. Stavite prst tako da ide medijalno i prema gore (ali ne na donju čeljust). Palpirajte područje neposredno medijalno i straga do kuta donje čeljusti.
- h. *Submandibularna regija (Medijalni pterigoid /suprahioid / prednji digastrikus)*. Locirajte mjesto ispod donjom čeljusti u točki 2 cm ispred kuta donje čeljusti. Palpirajte superiorno, povlačeći prema donjoj čeljusti. Ako ispitanik osjeća jaku bol u tom području, pokušajte odrediti da li ispitanik ima mišićnu ili nodularnu bol. Ako su čvorovi, naznačite to u formularu za ispitivanje.

3. Opis mjesta specifične zglobne palpacije (pritisak prsta ≈ 450 g).

- a. *Lateralni pol.* Stavite svoj kažiprst ispred tragusa uha i preko ispitanikovog čeljusnog zgloba. Recite ispitaniku da lagano otvara usta, dok ispitivač palpira lateralni pol kondila koji se translacija prema naprijed. Koristite pritisak od 1 funte na strani koja se palpira, podržavajući glavu sa suprotnom rukom.
- b. *Stražnji pričvrstak.* Ovo mjesto može se palpirati intrameatalno. Stavite vrhove desnog malog prsta u ispitanikov lijevi vanjski hodnik i vrh lijevog malog prsta u desni vanjski hodnik. Usmjerite vrhove prstiju prema ispitivaču i recite ispitaniku da lagano otvara usta (ili da ih široko otvori ako je potrebno) da bi se osiguralo da se zglobna kretnja osjeti pod vrhovima prstiju. Primijenite čvrst pritisak na desnu, pa na lijevu stranu, dok ispitanikovi zubi dođu u dodir.

(Promijenite rukavice)

3. Opis specifičnih mjesta intraoralne palpacije (pritisak prsta ≈ 450 g).

Objasnite ispitaniku da će te mu provesti palpaciju unutar usta. («Sad ću vam ispalpirati unutrašnjost usta. Dok radim ove palpacije, želio bih da zadržite svoju čeljust u opuštenom položaju»).

- a. *Područje lateralnog pterigoida.* Prije palpiranja, provjerite da vaš nokat na kažiprstu je odrezan da bi se izbjegli lažno pozitivni nalazi. Recite ispitaniku da otvara usta i pomiče čeljust u stranu koja se ispituje. («Pomaknite svoju čeljust prema ovoj ruci»). Stavite kažiprst na lateralnu stranu alveolarnog grebena iznad desnih gornjih kutnjaka. Pomaknite prst distalno, gore i medijalno te palpirajte. Ako je kažiprst prevelik, koristite mali prst (peti prst).
- b. *Tetiva temporalisa.* Nakon pregleda lateralnog pterigoida, rotirajte vaš kažiprst lateralno blizu koronoidnog nastavka, recite ispitaniku da lagano otvara usta i pomaknite vaš kažiprst gore prema prednjem grebenu koronoidnog nastavka. Palpirajte najvišu točku nastavka. *Zabilješka:* Kad je kod nekih ispitanika teško odrediti da li osjećaju bol u lateralnom pterigoidu ili tetivi temporalisa, rotirajte i palpirajte s kažiprstom medijalno, a onda lateralno. Ako i dalje postoje teškoće, lateralni pterigoid je obično osjetljiviji.

Dio 3

IZRAČUN DKI

OS II: PROTOKOL ZA IZRAČUN STUPNJEVANE KRONIČNE BOLI

Identifikacijski broj# _____

Datum: ____ / ____ / ____

TMP BOL ZABILJEŽENA U PRIJAŠNJIM MJESECIMA? (*Upitnik o povijesti stanja, Pitanje 3*)

Ako nije ZABILJEŽENA, stupnjevana kronična bol (GCP) = 0

Ako je ZABILJEŽENA, nastavite

KARAKTERISTIČAN INTENZITET BOLI (CPI): (*GCP skala, Pitanja 7, 8 i 9*) Izračunava se na sljedeći način:

$$\text{CPI} = \frac{\text{Pitanje \#7.}}{\text{Pitanje \#7.}} + \frac{\text{Pitanje \#8.}}{\text{Pitanje \#8.}} + \frac{\text{Pitanje \#9.}}{\text{Pitanje \#9.}} = \text{_____} \text{ dijeljeno s } 3 = \text{_____} \times 10 = \boxed{\text{_____}}$$

BODOVI NESPOSOBNOSTI:

Dani nesposobnosti: (GCP skala, Pitanje 10) **Rezultat nesposobnosti:** (GCP skala, Pitanja 11,12 i 13)

$$\text{Broj dana nesposobnosti} = \frac{\text{Pitanje \#10.}}{\text{Pitanje \#10.}} + \frac{\text{Pitanje \#11.}}{\text{Pitanje \#11.}} + \frac{\text{Pitanje \#12.}}{\text{Pitanje \#12.}} + \frac{\text{Pitanje \#13.}}{\text{Pitanje \#13.}} = \text{_____}$$

dijeljeno s 3 =
x 10 =

0-6	dana =	0 bodovi nesposobnosti	Rezultat od	0-29	= 0 bodova nesposobnosti
7-14	dana =	1 bodovi nesposobnosti	Rezultat od	30-49	= 1 bodova nesposobnosti
15-30	dana =	2 bodovi nesposobnosti	Rezultat od	50-69	= 2 bodova nesposobnosti
30+	dana =	3 bodovi nesposobnosti	Rezultat od	70+	= 3 bodova nesposobnosti

$$\text{_____} + \text{_____} = \boxed{\text{_____}} \text{ BODOVI NESPOSOBNOSTI}$$

(Bodovi za dane nesposobnosti) (Bodovi za rezultat nesposobnosti)

KLASIFIKACIJA STUPNJEVANE KRONIČNE BOLI:

Stupanj 0

Nema TMP boli u zadnjih šest mjeseci

Mala nesposobnost

Stupanj I *Nizak intenzitet*

Karakterističan intenzitet boli < 50, i manje od 3 bodova nesposobnosti

Stupanj II *Visok intenzitet*

Karakterističan intenzitet boli ≥ 50, i manje od 3 bodova nesposobnosti

Visoka nesposobnost

Stupanj III *Umjereno ograničenje*

3 do 4 bodova nesposobnosti, bez obzira na karakterističan intenziteta boli

Stupanj IV *Izrazito ograničenje*

5 do 6 bodova nesposobnosti, bez obzira na karakterističan intenziteta boli

OS II: IZRAČUN SKALA IZ PITANJA

1. Izračunajte odgovorena pitanja. Unesite "Ukupna pitanja" ispod u treći stupac. Ako je ovaj broj "Ukupnih pitanja" manji od minimalnog broja pokazanog u prvom stupcu, skala se ne može izračunati i trebalo bi se zabilježiti kao "nedostaje".
2. Zbrojite rezultat pitanja za sva odgovorena pitanja: Nimalo = 0; Malo = 1; Umjereno = 2; Podosta = 3; Izrazito = 4. Unesite ispod "Ukupan rezultat".
3. Podijelite dobiveni rezultat s ukupnim brojem odgovorenih pitanja. Unesite ispod "Rezultat skale".
4. Rabite smjernice ispod kako bi klasificirali pacijenta za svaku skalu.

	Minimalan broj		Ukupan rezultat [podijeljeno]		Ukupna pitanja [jednako]		Rezultat skale
Depresija:	(20)	<input style="width: 50px; height: 25px;" type="text"/>	+	<input style="width: 50px; height: 25px;" type="text"/>	=	<input style="width: 50px; height: 25px;" type="text"/>	

Pitanja: b, e, h, i, k, l, m, n, v,
y, cc, dd, ee, f, g, q, z, aa, bb, ff

Nespecifični fizikalni simptomi (pitanja o boli uključena)

(12)

+

=

Pitanja: a, c, d, j, o, p, r, s,
t, u, w, x

Nespecifični fizikalni simptomi (pitanja o boli isključena)

(7)

+

=

Pitanja: c, r, s, t, u, w, x

Klasifikacija:

	Normalna	Umjerena	Izrazita
Depresija	< 0.535	0.535-1.105	> 1.105
Nespecifični fizikalni simptomi s boli	< 0.500	0.500-1.000	> 1.000
Nespecifični fizikalni simptomi bez boli	< 0.428	0.428-0.857	> 0.857

DIJAGNOSTIČKI KRITERIJI ZA ISTRAŽIVANJE TEMPOROMANDIBULARNIH POREMEĆAJA

Upute za pacijente tijekom ispitivanja

PREGLED POVIJESTI BOLESTI

«Osjećate li bol na desnoj, lijevoj ili obje strane lica?»

«Pokažite područje gdje osjećate bol.»

OTVARANJE ČELJUSTI

«Molim Vas otvorite usta što više možete, čak i ako malo boli.»

VERTIKALNE KRETNJE

«Stavite donju čeljust u opušten položaj.»

«Molim Vas otvorite usta što više možete dok ne osjetite bol.»

MAKSIMALNO NEASISTIRANO OTVARANJE

«Stavite donju čeljust ponovo u opušten položaj.»

«Molim Vas otvorite usta što više možete, čak i ako boli.»

MAKSIMALNO ASISTIRANO OTVARANJE

«Provjerit ću možete li još malo jače otvoriti usta, prestat ću kad podignete ruku.»

«Opustite donju čeljust.»

«Jeste li osjetili bol kad sam vam prstima pokušao jače otvoriti usta?»

DESNA LATERALNA EKSKURZIJSKA KRETNJA

«Donju čeljust pomaknite u desno što je više moguće, čak i ako malo boli, potom je vratite u normalan položaj. Donju čeljust ponovo pomaknite u desno.»

«Jeste li osjetili bol kad ste donju čeljust pomicali u stranu?»

LJEVA LATERALNA EKSKURZIJSKA KRETNJA

«Donju čeljust pomaknite u drugu stranu (lijevo) što je više moguće, čak i ako malo boli, potom je vratite u normalan položaj. Donju čeljust ponovo pomaknite u lijevo.»

«Jeste li osjetili bol kad ste donju čeljust pomicali u stranu?»

PROTRUZIJSKA KRETNJA

«Kliznom kretnjom pomaknite donju čeljust ravno naprijed što je više moguće, čak i ako malo boli.»

«Jeste li osjetili bol kad ste donju čeljust pomicali prema naprijed?»

PRISUTNOST ŠKLJOCAJA: VERTIKALNE KRETNJE

«Dok držim prste na Vašem zglobu, molim Vas da polako otvorite usta što je više moguće (čak i ako boli), a zatim polako zatvarajte usta dok Vam se zubi potpuno ne spoje.»

MJESTO ŠKLJOCAJA: <Ako škljocaj postoji u barem dva od tri ciklusa>

«Izmjerit ću gdje dolazi do škljocaja kad otvarate i zatvarate usta. Molim Vas da otvorite usta do prvog škljocaja, zaustavite donju čeljust u tom položaju da izmjerim, a zatim Vas molim da maksimalno otvorite usta, napravite stanku, zatvarate usta do škljocaja i ponovo se zaustavite. Vodit ću Vas kroz sve kretnje.»

«Polako otvorite usta dok ne osjetite škljocaj, zaustavite se u tom položaju.»

«Nastavite otvarati usta što je više moguće.»

«Polako zatvorite usta dok ne osjetite škljocaj, zaustavite se.»

«Donju čeljust pomaknite što više prema naprijed. Zatim otvorite i zatvorite usta iz tog protruzijskog položaja.»

ISPITIVANJE OSJETLJIVOSTI MIŠIĆA I ČELJUSNOG ZGLOBA PALPACIJOM

«U sljedećem dijelu ispitivanja željeli bismo zabilježiti osjećate li bol ili pritisak pri palpaciji ili pritiskanju određenih dijelova glave i lica. Ako osjećate bol, recite mi je li blaga, umjerena ili izrazita.»

«Pritisnut ću neke mišiće. U određeno vrijeme zamolit ću Vas da blago stisnete zube i zatim ih opustite. Tijekom palpacije zubi Vam moraju biti malo razdvojeni.»

«Sada ću palpacijom ispitati unutrašnjost usta. Molim Vas da za to vrijeme donju čeljust držite u opuštenom položaju.»